

Una paraula de més

ELOI VILA

Primera edició: març de 2011

© d'aquesta edició:
Ara Llibres, SCCL
Corders, 22-28
08911 Badalona
Tel. 93 389 94 70
www.aralibres.cat

GrupCultura03

© Eloi Vila, 2011

Fotografia de la coberta: Stephen Strathdee / iStockphoto
Disseny de coberta: Rafa Úbeda
Fotografia de l'autor: Albert Garcia

Fotocomposició: Qüestions.cat
Impressió: Liberdúplex

ISBN: 978-84-937868-2-3
Dipòsit legal: B-11.153-2011

Tots els drets reservats.

Es prohibeix la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol mitjà o procediment, i el lloguer o préstec públic sense l'autorització per escrit dels titulars del *copyright*, llevat de les excepcions previstes per la llei.

Dirigiu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos) si necessiteu fotocopiar o escanejar fragments d'aquesta obra.

*Per a l'Ona, la Marta, l'Oriol i la Joana.
I per als pares, Miquel i Magda.*

DIA QUATRE. <i>Un vespre d'estiu...</i>	11
DIA U. <i>Tres mesos abans... Un dia de primavera</i>	15
DIA DOS. <i>L'endemà</i>	113
DIA TRES. <i>Tres mesos després... Un dia d'estiu</i>	205
DIA QUATRE. <i>L'endemà... Un vespre d'estiu</i>	305

DIA QUATRE
Un vespre d'estiu...

*Si tot fóra fos
Arreu seria ras
I res seria res.*

Si tot res, Jordi Aspa.

*Mas Oliva,
Garbet (Alt Empordà)*

El dia que desapareixen a en Max Oliva, la seva vida torna a tenir sentit. No beu, esnifa menys, pesa cinc quilos més que fa tres mesos i torna a fer fotografies.

A en Max li hauria encantat poder captar aquest precís instant amb la històrica Leica 50 mm que havia comprat el seu pare el 1964 i ell havia rebut d'herència vint anys després. Hauria obert al màxim el diafragma, hauria reduït la velocitat i hauria premut el disparador. I la fotografia, amb aquella llum de vespre que queia sobre les roques de Garbet, li hauria sortit moguda. «Genial», hauria pensat, «el meu últim retrat ha de ser així. Mogut. Borrós. Com la meva vida. Com totes les meves fotos. El meu últim retrat ha de ser com tots els anteriors: irreal, somiat.»

DIA U

Tres mesos abans... Un dia de primavera

*They hung a sign up in our town,
«if you live it up, you won't
live it down».
So she left Monte Rio, son,
Just like a bullet leaves a gun.
With charcoal eyes and Monroe hips
She went and took that California trip.
Well, the moon was gold, her
Hair like wind.
She said don't look back, just
Come on, Jim,
Oh, you got to
Hold on, Hold on,
You got to hold on.
Take my hand, I'm standing right here.
You gotta hold on.*

Hold on, Tom Waits

11.00 h

Rua Saraiva Carvalho
(Campo de Ourique), Lisboa

En Max Oliva era a Lisboa per pagar uns deutes. Semblava, però, que hi havia anat a morir. Tres dies a la capital. Tres nits sense dormir. Tres dies i set grams de cocaïna al cos. Setanta ratlles de les seves. L'endemà tornava a Barcelona, i volia ser al vespre a Camprodon, on vivia des de feia quatre anys. Ja tenia el bitllet. IB-5755. Sortida: 7.55 h, Lisboa (LIS). Arribada: 8.45 h, Barcelona (BCN).

El va despertar la suor freda de les mans, l'ansietat, l'angoixa i el mono, la necessitat de tornar a esnifar per poder caminar. Això, el *Karma Police*, de Radiohead, que tenia a l'alarma del mòbil, i els crits de la Miguela Leal, l'hostalera. Les onze en punt.

—Max, amunt! És l'hora que em vas dir! Tens l'esmorzar fet.

«A l'escola aprendràs que hi ha gent tonta. I a la vida, que hi ha gent que encara és més tonta.» Aquesta és la darrera lliçó que en Max va rebre d'en João, el seu mestre de matemàtiques, quan tenia catorze anys. I és el primer que va pensar quan va obrir els ulls en la foscor, just abans d'aturar el despertador del mòbil i esnifar la primera ratlla

del dia. La va preparar a la tauleta de nit mateix, i sense posar ni un peu a terra la va inhalar d'una tirada. «Sóc dels més tontos», va dir-se mentalment.

Es va tornar a estirar per fruit de l'alleujament que li produïa la substància miraculosa. Va mirar fixament al sostre. Quiet. Se sentia els batecs del cor. Accelerat. I va agafar fred de sobte. Els calfreds de sempre. De cada dia.

S'havia de llevar. Es va posar el jersei del dia anterior sobre el cos, nu. Cadavèric. De color de cendra. Entre blanc i beix. I amb la seguretats que dóna la droga i els crits de la Miguela de fons, va enfilat cap al lavabo sense encendre el llum ni obrir els vells porticons d'aquella pensió que, per culpa del seu pare, formava part de la seva història.

La Pensão Leal duia el cognom de la Miguela perquè ella n'era la mestressa. I perquè era qui l'havia parit i l'havia tirat endavant durant els anys més durs de la dictadura. Marcelo Caetano al poder i una única obsessió anacrònica: mantenir l'estat colonial al cost que fos. Van ser anys de penúries per a la Miguela i per a tots els portuguesos pobres. I no tan pobres. El pare d'en Max s'hi va allotjar durant tres mesos quan va arribar a Lisboa. Per això, el pare i la Miguela es van conèixer i es van fer amics. I per això, ara, trenta-sis anys després, la Miguela tractava en Max com si fos el seu propi fill.

L'Otávio esperava en Max a quarts d'una del migdia en un pis del barri de l'Alfama. Tenia el temps just. Va obrir l'aixeta de l'aigua calenta però sortia freda. Es va cagar en la Miguela deu vegades, però es va haver de fer fotre: dutxa glaçada. Un cop net, va agafar un sobre amb diners del primer calaix de la tauleta de nit, se'l va posar a la butxaca del darrere dels texans, va sortir de l'habitació i va baixar l'escala vella de la pensió fent salts. A cada salt, tres graons i terratrèmol de cruixits de fusta rònega.

—Fotràs la casa a terra! —va cridar la Miguela des de la cuina, que quedava just sota l'escala.

En Max va sortir per la porta de la pensió sense respondre mentre es lligava els cabells molls amb una goma i es cordava, apressat, els botons dels texans. Tampoc no havia tingut temps de cordar-se les vambes: John Smith, blanques, de bota. Es va aturar al mig de la vorera, es va ajupir i, quan es va veure el seu calçat brut, va pensar: «El teu pare sí que era elegant.»

La Miguela li havia repetit aquella frase desenes de vegades. De la mateixa manera que també li havia explicat molts cops el moment exacte en què el seu pare havia entrat per la porta de la pensió la tarda del 24 d'abril del 1974, hores abans de la revolució. Segons la Miguela, el seu pare, que es deia Alfons Oliva i era fotògraf, es va presentar extremament mudat: americana i corbata de color blau marí, camisa blanca i sabates enllustrades. Prim. Moreno. Exquisit. Mil·limètricament clenxinat. Amb una maleta petita i una bossa per a la càmera de fer fotos. «Me'n vaig enamorar a l'instant. I el vaig estimar sempre.» La Miguela sempre acabava així el relat del seu record.

El tramvia 28 va arribar puntual. I, com sempre, anava ple de gom a gom. En Max hi va pujar a poc a poc. Davant seu, un home d'uns seixanta anys duia una ràdio enganxada a l'orella amb el volum a tot drap. Darrere, una dona carregada de cabassos de fruita l'empenyia, neguitosa. A en Max li feia mal el clatell i el cap. Com si un fuster hagués decidit que li clavaria un clau front cada deu segons durant tot el matí. «La puta coca», va pensar. No va poder seure enlloc i va quedar encaixat entre l'aixella de la dona dels cabassos i l'espatlla de l'avi de la ràdio. Intentava mantenir l'equilibri agafat a la barra d'acer del sostre. I sentia pudor de suat. Es va olorar l'aixella. «Pit-

jor que sentir pudor de suat és fer-ne», va pensar. Però no n'era el culpable, i això el va tranquil·litzar. Malgrat tot, estava amarat. A la parada següent, el tramvia es va acabar d'omplir del tot. L'aixella de la dona li va anar a petar a dos dits del nas. Una gota de suor freda li va regalimar per la galta esquerra. I una altra li va recórrer l'esquena fins al cul. Va tornar a sentir angoixa. I el soroll de l'estómac. Feia una mica més de mitja hora que s'havia llevat i no havia menjat res. Necessitava ingerir alguna cosa. Però, sobretot, sortir d'aquell infern.

En Max va decidir baixar al Largo da Académia Nacional de Belas Artes, tres parades abans del previst, i caminar fins a casa l'Otávio, al peu del barri de l'Alfama. Lisboa s'havia llevat ennuvolada. Rarament fosca. I ell caminava, absent, pels carrers de la Baixa Pombalina, el barri de grans illes de cases i avingudes àmplies aixecat pel marquès de Pombal fa més de dos-cents cinquanta anys, després del terratrèmol que va destruir la ciutat.

Es va treure el mòbil de la butxaca dels texans per escoltar música a través de l'iPod que l'iPhone porta incorporat. Es va posar els auriculars i va fer un *tap* al *play* sense triar cap cançó. A cegues. *Wonderwall*. Ryan Adams versionant els Oasis. Genial. Feia dies que l'escoltava obsessivament. «La cançó perfecta», va pensar. «Una estructura musical senzilla. Fàcil, però rodona.»

A la rua dos Sapateiros, abans d'arribar a la praça do Comércio, es va creuar amb un grup nombrós de turistes. Observaven meravellats el traçat urbà bastit pel que va ser primer ministre del rei Josep I, entre el Bairro Alto i l'Alfama. El grup era català. Si més no, una part. I il·lustrat. Tres dels turistes duien a la mà *Lisboa. Llibre de bord*, de José Cardoso Pires. En Max havia llegit aquest llibre cinc anys enre, quan encara feia fotos. Quatre fotògrafs d'èxit havien de trobar el color de la ciutat per a un projecte artístic d'encàrrec. I al *Llibre de bord* de Cardoso Pires hi va trobar les referències intel·lectuals de la colorimetria de la ciutat: que si és groga per els edificis pombalins, que

si és verda, que si és blanca com l'escuma de l'oceà Atlàntic i la calç dels murs vells, que si és turquesa o blava, com les típiques rajoles lisboetes. «Quina collonada», va recordar que havia pensat en aquell moment, «buscar un únic color per a una ciutat és una cosa inútil. Quina tonteria.» En Max s'havia dedicat a la fotografia perquè de petit, a casa seva, amb un pare de l'ofici, la càmera era una altra joguina. Però, sobretot, per poder retratar la vida. L'olor. La gent. En Max tenia clar que Lisboa només tenia un color: el groc. I, per tant, no calia buscar-ne un altre. I va decidir retratar la vida de la ciutat amb un filtre groc per demostrar que es negava a buscar un altre color per a la seva ciutat. Gràcies a aquesta obra, que va estar a punt d'abandonar, en Max Oliva va rebre el Premi Nacional de Fotografia.

Aquell matí de primavera, però, Lisboa era grisa. I el bar d'en Manuel continuava al lloc de sempre. En Max hi va entrar, va apartar les burilles de terra amb el peu, va deixar el telèfon mòbil sobre la barra i va seure en un dels tamborets. Al mateix lloc on seia cada dia quan baixava a esmorzar amb els companys de l'AP Communication, l'agència internacional de premsa per a la qual va treballar els últims tres anys que va ser a Lisboa. Hi feia fotos de tot tipus per distribuir entre els mitjans associats de tot el món. «Una feina poc apassionant, però fàcil. I ben pagada. Una solució en moments complicats com aquells», va pensar.

Sense dir-li res ni demanar-li-ho, en Manuel va servir a en Max tres trossets de bacallà amb pernil, l'especialitat de la casa. I una canyeta de cervesa. Sagres, d'ampolla. La millor. La que solia prendre sempre. I quan va haver buidat el plat i la birra, un cafè. Curt i amb gel.

—On eres, Max? —va preguntar en Manuel mentre deixava la tassa sobre la barra.

—Lluny. A Catalunya. D'on és la meva família per part del pare. A un lloc que es diu Camprodon.

—Fas mala cara.

—Peso deu quilos menys que l'última vegada que ens vam veure, fa quatre anys. I és curiós, això faria feliç a molta gent però a mi, no.

En Manuel va callar i en Max se'l va quedar mirant fixament, cercant la complicitat d'anys enrere, abans de deixar anar:

—Tinc por.

—Sempre t'havia fet un paio valent.

—Sempre m'ha agradat que la gent em conegui d'una manera equivocada.

—I de qui tens por?

—De mi mateix.

—Per què?

En Max va tornar a mirar en Manuel. Als ulls. I, amb un fil de veu, va dir:

—La vida és com la música. Si no la sents, només es consumeix —va fer en Max amb una lucidesa brutal per l'efecte de la coca.

—O et consumeix —va dir en Manuel.

En Max no va respondre. Tornava a suar i estava frisós. «La coca és implacable», va pensar novament. Necessitava consumir-ne. Però es va aguantar.

En Manuel va aprofitar el silenci d'en Max per anar fins al sortidor de cervesa. Va omplir-ne dos gots, els va deixar sobre la barra i va sentenciar:

—Mira, Max, la vida és com el futbol. Guanyen sempre els millors.

—I em veus perdut? —va demanar en Max.

En Manuel va somriure. I va callar. Es va treure el paquet de Camel de la butxaca de la camisa. Sense filtre. El tabac que li agradava a en Max. Li va oferir un cigarret i li va donar foc. Després, va encendre el seu i va fer tres pipades. Lentament.

En Manuel tenia uns cinquanta anys i en feia vint que duia aquell bar. Era brillant. Autodidacte. Escoltava òpera, mirava futbol i llegia Saramago. I el diari esportiu *A Bola*. Per a ell, com per a la majoria dels portuguesos, el futbol era molt més que un joc. El seu equip era el Benfica, i a la paret de darrere la barra, a més d'un rellotge vell amb una pàtina de dos dits de greix, hi tenia penjada una bufanda blanca i vermella amb la inscripció «*Sport Lisboa e Benfica. Campeões Nacionais*». Feia una setmana, el club més popular de Portugal s'havia proclamat campió de lliga. En Max es va fixar en la bufanda i abans de reprendre la conversa va recordar les hores que havia passat a l'Estádio da Luz fent fotos per a l'AP Communication.

—Vaig començar a fotografiar perquè jo amb la vida no en tenia prou. Necessitava alguna cosa més i, aleshores, va aparèixer la fotografia, que es va convertir en una forma de vida que ja he abandonat. Ara, però, la vida és excessiva. És massa, per a mi. I no puc fotografiar.

—El fracàs forma part de la feina de l'artista, Max. El fracàs és necessari. Com en el futbol, a la vida el fracàs ens ajuda a créixer. A avançar. A renéixer. Fracassar és un dret que tenim.

—Sí, com el suïcidi, que també és un dret que tenim tots. El dret a decidir quan volem que tot s'acabi.

—Ets boig! Vinga, m'estàs dient...

En Manuel no va poder acabar la frase. El mòbil d'en Max va començar a sonar i a moure's per sobre la barra. Tenia activat el vibrador. Se'l va quedar mirant. Fixament. Sense agafar-lo. Dubtant. Quan el telèfon va sonar per quarta vegada, es va aixecar d'una revolada i, mentre enfilava la sortida del bar, va respondre.

11.00 h
Terminal do Beato,
Port de Lisboa

El telèfon mòbil de la Patricia Almeyda va sonar mentre ella buscava desesperadament en Gil Mendes. La informació de la memòria del telèfon feia pampallugues lluminoses i era clara: «CONTROL». Trucava l'ajudant de producció, la Neves Correia, des del control de realització. Al quart truc, la Patricia el va agafar:

—Pots dir-li al càmera que volem pla d'en Gil ja, collons? —va cridar la Neves, histèrica.

—L'Eduardo està a punt fa estona, però en Gil, no. No el trobo.

—Què vols dir?...

—Doncs que no el trobo, cony! —va interrompre la Patricia—. Que fa estona que el busco i no el localitzo! Li he trucat deu vegades i res, no agafa el telèfon. Què vols que faci?

La Patricia va sentir un sospir impacient a l'altra banda del fil telefònic i, abans que la Neves pogués respondre, va continuar l'exposició de greuges:

—Ja saps com és en Gil. Deu estar parlant amb algú de la policia

i no deu ser conscient de l'hora que és. Hòstia, Neves, ja us he dit abans de sortir de la tele que intentar entrar en directe per a la roda informativa de les onze en punt era massa arriscat.

—Patricia! —va bramar la Neves des del control—. I què pretens que hi faci?

—T'ho dic perquè ja es veia que no hi arribaríem a temps!

—Mira, nena! Això digue-ho a en Teixeira, el cap d'Informatius. A mi no m'atabalis. La roda acaba de començar i d'aquí a vint segons passem per vosaltres! És el primer tema.

—I si no hi ha en Gil?

—Que l'operador de càmera doni plans! —va cridar en Celso Collar, l'editor, des de la seva posició, situada darrere el telèfon de la Neves.

La Patricia va sentir l'ordre d'en Celso. Va penjar i va llançar el mòbil, empenyada. El telèfon, però, es va salvar d'acabar esclafat a terra perquè el duia penjat al coll amb una cinta de l'empresa RTP, Radio e Televisão de Portugal.

—Eduardo! —va cridar la Patricia immediatament després de penjar.

L'operador va entendre, pel crit i la cara de l'ajudant de producció, les ordres que arribaven des del control, però es va acostar al punt del directe sense alarmar-se. No va ni accelerar el pas. Era un veterà. Estava acostumat a treballar amb presses. Feia trenta anys que era a la casa, tots a Informatius, i ja sabia que cada cop que es feia una connexió en directe es vivien uns instants de neguit, amplificats, generalment, per la inexperiència de joves redactors o productors, com la Patricia, i la histèria permanent de la Neves, que, tot i que feia anys que era al capdavant de la producció de directes per a Informatius, mai no havia sabut dominar la tensió en situacions crítiques.

L'Eduardo va agafar la càmera. Se la va posar a l'espatlla amb parsimònia, es va col·locar l'auricular a l'orella dreta per poder rebre

les ordres de realització i va començar a oferir imatges de la zona portuària.

—Primer vull una *pan* general de situació —va manar el realitzador, Fernando Martins.

Després va cridar al regidor de plató:

—Parlant!

I amb el cop final de la ràfega dels titulars, la Vitória Pedra, la conductora de plató del canal temàtic de notícies de la televisió pública portuguesa, l'RTPN, va començar a explicar la notícia.

—Aquestes són imatges en directe de la Terminal Multiusos do Beato, un dels molls de càrrega i descàrrega de contenidors del port de Lisboa que hi ha a la vora nord del Tejo, a tocar de la rua cintura do Porto. Aquesta terminal és un dels punts amb més activitat de la zona portuària de la capital. I és on... —La Vitória va vacil·lar. Quasi no tenia informació, però va reprendre el fil ràpidament:— la Policia Marítima ha trobat aquesta matinada un cadàver, del qual encara no es coneix la identitat. Segons ha pogut saber la Ràdio Televisió Portuguesa, l'aparició d'aquest cos podria tenir alguna cosa a veure amb l'Operació Espurna. Recordem que fa uns quants mesos, gràcies a aquesta operació, la policia portuguesa, en col·laboració amb la policia espanyola, va detenir vint-i-tres persones relacionades amb una xarxa de tràfic de droga que es dedicava a introduir cocaïna a Portugal i Espanya des del Marroc.

En Fernando va demanar a l'Eduardo que fixés la imatge.

—Clava la imatge al fons, on hi ha aquell grup de gent entre els contenidors!

—Hauré de tirar de *zoom*, eh? —va avisar l'Eduardo—. Si no, no veureu res!

—És igual! Tu tira!

Tot i que el realitzador odiava el *zoom*, en situacions com aquella acceptava utilitzar-lo. Hi havia molt poca cosa a dir i molta expec-

tació. I com que era impossible satisfer la curiositat dels espectadors amb la informació de què disposaven, en Fernando va apostar per treure el màxim partit de les imatges del directe. Sabia que enmig d'una connexió, un *zoom* i una imatge moguda o, per instants, desenfocada, atrapa l'espectador perquè percep que està passant alguna cosa important.

La narració de la Vitória anava a remolc de les imatges que arribaven del port. I a remolc, també, de la passió d'en Celso Collar, l'editor del Telejornal del vespre que, aquell matí, extraordinàriament, li havia tocat encarregar-se del canal 24 hores. En Celso s'emocionava quan alguna cosa trencava la monotonia de les rodes informatives, com en aquella ocasió, i obligava a mantenir el directe malgrat que no hi hagués cap novetat informativa.

—Com poden comprovar, una quinzena de persones, cinc de les quals van uniformades, tres de la Policia Marítima i dos de la PSP, la Policia de Segurança Pública, s'agrupen entre dos pilars de contenidors al moll, a uns cinquanta metres escassos del riu. La resta de la gent va vestida de paisà i, ara mateix, tenint en compte la distància des de la qual els podem oferir aquestes imatges, no podem confirmar qui són. Pel que veiem, però, aquest grup d'una quinzena de persones, repetim, una quinzena de persones envolta i observa alguna cosa que, pel que sembla...

La Vitória va fer un silenci dubitatiu. A mesura que passaven els segons, tenia més dificultats per aguantar l'*speech*.

—... és a terra i, molt probablement, seria... insistim, molt probablement seria el cadàver de la persona que ha aparegut aquest matí a la Terminal Multiusos do Beato, a la vora nord del Tejo, al port de Lisboa.

La Vitória ja no sabia què dir i va pregar que tallessin la connexió fent moviments ostentosos amb els dits índex i cor de la mà dreta.

—Celso! La Vitória demana que deixem estar la connexió i canviem de tema —va comunicar en Fernando a l'editor, amb el neguit contingut.

En Celso no s'havia adonat dels gestos de la Vitória. Ni de les paraules del realitzador.

—Celso! —va insistir en Fernando—. Que em sents?

—Tira! Tira! Collons! Tira! Això és boníssim! —va cridar en Celso amb la mirada clavada a la pantalla del control per on arribava el senyal del directe.

«Sembla qui sap què i, al capdavant, no estem explicant res», va pensar el realitzador, resignat, mentre confirmava a l'operador de càmera que continuava en directe.

—Continues punxat, Eduardo. Dóna'ns més plans. El que sigui, el que tu vegis, després ja tornarem al grup que hi ha als contenidors...

L'Eduardo va fer una altra *pan*. Ara, cap a la seva esquerra i sense moure's de lloc. De fet, no podia apropar-se més. Una cinta plastificada de la policia marcava el límit d'accés i dos agents del cos vigilaven que ningú no travessés la línia. L'operador de càmera va mostrar un espai on hi havia aparcats sis cotxes, a uns seixanta metres dels contenidors. Darrere els cotxes, una gran porta metàl·lica d'entrada al recinte, d'uns deu o dotze metres, l'amplada necessària per garantir l'entrada còmoda dels camions que hi anaven a carregar. Allà hi havia tres cotxes de la policia i quatre turismes més.

—... i que molt probablement són de la Policia Judiciària, l'encarregada de la investigació criminal —va acabar d'explicar la Vitória amb la veu tremolosa per culpa dels nervis i la tensió d'haver d'improvisar una narració coherent sobre les imatges del directe—. Són instants de desconcert. Són moments...

Just en aquell instant, va aparèixer de cop un Volkswagen Golf entre els dos cotxes de la policia. L'Eduardo el tenia en el pla.

—Atenció, perquè en aquests moments un vehicle negre acaba d'arribar a gran velocitat al lloc dels fets. I...

Amb la inseguretat lògica del desconeixement, la Vitória va continuar.

—... esperem poder comprovar qui viatja en aquest vehicle, que, repetim, acaba d'arribar al moll, on sembla que aquest matí s'ha trobat el cos sense vida d'una persona.

Un home espigat, amb un vestit negre, camisa blanca i corbata rosa, va baixar del cotxe i va tancar la porta enèrgicament. La Vitória no el va reconèixer, però va aguantar el xàfec amb gran professionalitat: va deixar respirar la imatge, va omplir el buit amb obvietats i va repetir, amb gràcia, la poca informació que tenia. L'home de negre va caminar apressat cap als contenidors del moll amb una maleta a la mà dreta. A l'esquerra hi duia una Blackberry, que, de sobte, va començar a sonar.

12.00 h
Rua dos Sapateiros
(Baixa Pombalina), Lisboa

— T'espero a Casa Alves, maco. Fins ara.

En Max es va adonar que l'Otávio havia penjat el telèfon quan ell encara no havia acabat de sortir del bar d'en Manuel. No l'havia deixat ni respondre, de manera que no li va poder confirmar que aquell dia sí que seria puntual. Es va aturar de cop. Inquiet. Va sospirar. Va intentar tranquil·litzar-se, calmar el neguit cercant la respiració regular i profunda. Però va tornar a certificar que només esnifant podia apaivagar el desfici. Va fer mitja volta i va tornar a entrar al bar d'en Manuel, al lavabo del bar.

La coca li va donar força per baixar des de la rua dos Sapateiros fins a la de Conceição i pujar per Santo Antonio da Sé fins a la catedral, una de les rutes més turístiques de la ciutat que connecta el centre amb el barri de l'Alfama. Va anar per feina, però sense gaire pressa, i va apartar de la vorera un parell de visitants obsessionats a retratar l'estampa més típica de Lisboa: un tramvia vell amb la catedral al fons.

«Avui us sortiran unes fotos de merda», va pensar en Max.

Aquell matí, la ciutat es presentava estranyament lletja. Mandrosa. Com si no es volgués deixar veure. Ni visitar. Ni fotografiar. Cançada. Poc definida. Amb una mica de pluja i una mica de boira, prou per evitar el contrast entre el verd fosc del riu Tejo i el blau del cel. Aquell matí de primavera, Lisboa era una ciutat empastifada. Una Lisboa plana i grisa.

Amb *Into my arms*, de Nick Cave & The Bad Seeds, a l'iPod, en Max va deixar la Sé a una banda i va avançar per la rua Cruzes da Sé fins a São João da Praça. Una dona menuda es va aturar per mirar-se'l, a tocar de Casa Alves. La dona l'observava amb un somriure als llavis, però dubtava si saludar-lo o no. Li semblava que el coneixia, però no recordava de què. Ell, sí. Era la Luísa, la veïna d'infantesa. En Max, però, avergonyit per la seva imatge decrepita, va optar per no aturar-se i ventilar la trobada amb un lleuger moviment de cap. Una salutació massa freda per a la dona amb qui havia compartit les primeres complicitats de la vida.

La Luísa vivia al segon pis del número 100 de la rua São João da Praça. I en Max Oliva havia crescut al tercer, amb els seus pares. Cada tarda, d'amagat de la mare, la Luísa li donava un tros de xocolata. Ho feia sempre a mitja escala, quan ell pujava, esverat, de jugar a pilota al carrer. Ella li acaronava el cap mentre es treia, de la butxaca de la bata de feinejar, un trosset de xocolata. «El meu primer vici», va recordar en Max.

Feia vint-i-dos anys que en Max havia marxat del barri. En aquests anys, la Luísa havia canviat poquíssim, com si el temps s'hagués aturat o, simplement, hagués passat més lentament en aquell racó de la ciutat. La Luísa no tenia ni un cabell blanc i vestia amb la mateixa elegància de sempre. Només coixejava, lleugerament. Tenia més o menys la mateixa edat que hauria tingut la Carla Mateus, la mare d'en Max, si no hagués mort de jove, a quaranta-sis anys. Un

vessament cerebral. Fulminant i demolidor. Tornava d'un assaig amb la Companhia Nacional de Bailado i va caure abatuda a mitja escala, a tocar del pis de la Luísa. Quan va morir, la Carla ja feia set anys que no ballava, però era adjunta de direcció de la companyia de dansa més prestigiosa del país. En Max es va assabentar de la mort de la seva mare per la cara de la Luísa. Pujava del carrer de jugar a pilota i ella l'esperava al replà del segon pis amb els ulls plorosos. Com sempre, li va acaronar el cap i li va donar un trosset de xocolata. Però aquell dia, ell va detectar que n'havia passat una de grossa, encara que ningú li donés la fatal notícia.

En Max no va poder esborrar mai aquell instant del seu cap. Aquell moment en què la felicitat innocent es va transformar per sempre més en una mena d'amargura estranya. Perquè aquell dia va passar de ser un nen normal en una família normal a ser un nen normal en una família que havia deixat de ser normal. A partir d'aquell dia, el seu pare es va col·locar un somriure trist als llavis, però no va parlar mai més de la mare. «Disfressava aquell cop amb una mitja rialla», va recordar en Max. «Una manera com qualsevol altra de dissimular que l'absència de la Carla li era impossible de suportar. El va consumir tota la vida, fins que va morir.»

—Max! Ja era hora que et veiéssim el pèl! —va cridar l'Otávio des del fons de Casa Alves quan va veure en Max que treia el cap per la porta.

Es va quedar aturat, immòbil, fins que l'Otávio s'hi va acostar i li va clavar una plantofada càlida a la galta.

—Vols fer el favor d'abraçar-me, bandarrra!

Petit, grassonet i cabells foscos amb entrades que dissimulava gràcies al desordre estudiat del pentinat, l'Otávio tenia els ulls petits i blaus amagats darrere unes ulleres de pasta negra que es va treure quan va acabar d'estrènyer en Max.

—Quina il·lusió! Tornar-te a tenir per aquí! —va fer mentre s'eixugava els ulls, emocionat.

—Demà marxo, però —va dir en Max.

—I per què tens tanta pressa?

—No hi estic bé, a Lisboa. Ja ho saps. Els records pesen massa.

—Les absències?

En Max no va respondre.

—I els amics, Max? —va continuar l'Otávio.

—Ja saps el que penso: l'amistat està sobrevalorada.

—Sí, mira, com tot. Com la mort, com l'amor. No està sobrevalorat l'amor? Va, que no m'agrada veure't així.

L'Otávio va fregar l'espatlla d'en Max amb la mà. Amical. Proper. I va continuar amb convicció:

—Mira, necessites els amics més que mai. En tens allà on vius ara?

—Pocs.

—Els tens aquí, a Lisboa. Aquí vas néixer. Aquí vas créixer. En aquest carrer. Què hi fas, allà?

—Oblidar.

—El què?

—Tot. Hi ha gent que enyora tot el que deixa enrere. Jo, no. Jo vull oblidar-ho. Tot.

En Max va treure el paquet de Camel tou de la butxaca del darrere dels texans. Va agafar un cigarret, el va encendre i va fer una calada intensa. Després, en va oferir un a l'Otávio, però el va refusar.

—Ja no fumo.

—Des de quan?

—Fa tres anys.

—Per què?

—M'ho havia fumat tot i els meus pulmons ja no resistien més. M'ofegava si pujava quatre escales, i al matí, quan em llevava, em

passava mitja hora tossint i escopint mocs negres com el carbó. No tenia altre remei. Deixar de fumar.

L'Otávio va mirar fixament en Max mentre s'eixugava una mena de suor freda del front amb una mà i el moquet amb l'altra. Va moure el cap, li va picar l'ullet i li va etzibar:

—Deixa aquesta merda d'una vegada! Deixa la coca ja!

—M'ajuda.

—A què?

—A oblidar.

—Això és el que tu et penses —va insistir l'Otávio—. T'ajuda a oblidar només a estones. I després, quan passa l'efecte, què? La coca, Max, et porta directe a la mort.

—I què? Està bé, acabar.

En Max va fer una altra pipada a consciència i va continuar.

—Quan tot plegat és una merda, acabar està bé.

—Morir per culpa de la coca és un final massa vulgar per a un geni com tu.

—Va, no em toquis els pebrots, Otávio! Ja saps que els genis no existeixen. Això és una etiqueta més. Per mi només existeix la genialitat. I qui la té, la té, explicant un acudit, cuinant, jugant a futbol...

—I tu, fent fotografies.

—Ja no en faig, jo, de fotos. Això és passat. I del passat no en vull saber res.

—Recordo quan vas néixer i recordo també el teu pare explicant, orgullós: «En Max, abans de parlar, ja ho fotografiava tot.»

—La meva infància va ser massa perfecta. Fins que va deixar de ser-ho.

—I l'ego?

—L'ego converteix la bona gent en insuportable.

—Què en queda, d'aquell ego que et va convertir en el millor fotògraf del país, en el fotògraf més jove de la història de Portugal

en rebre el Premi Nacional? Que queda d'aquell jove que es volia menjar el món?

—Vinga, no m'atabalis.

—Conegut. Reconegut. Respectat...

—Jo tinc ego per a unes quantes vides.

—A sí? Doncs què sent el teu ego quan et mires al mirall? No t'has vist? O és que no t'has volgut mirar? Estàs magre, blanc, trist. Com si l'ànima te l'hagués robat aquesta substància que et fots.

En Max va llençar la burilla del cigarret a terra i la va trepitjar. En va agafar un altre, el va encendre i, després de dues pipades intenses i desafiadors, es va treure un sobre de la butxaca dels pantalons i el va donar a l'Otávio.

—Té, els diners. Hi són tots. Els dos anys de lloguer que et dec.

—Gràcies, però crec que a tu et faran més falta.

L'Otávio tractava en Max com si fos un fill. Potser perquè l'havia vist créixer i l'estimava. O, simplement, perquè podia ajudar-lo. Tot i que durant els setanta anys que duia viscuts no havia treballat mai, tenia diners. Ara es distreia gestionant Casa Alves, la històrica botiga de queviures de la família. Venent, però, sobretot, xerrant amb els clients. Els calés, però, com la botiga, els va fer el seu avi Roberto. A Moçambic. Tenia una plantació de copra a tocar de Maputo, la capital, que aleshores en deien Lourenço Marques, i va fer fortuna preparant polpa de coco per a una empresa portuguesa que fabricava sabó. L'avi Roberto es va convertir en un dels grans terratinents portuguesos a la colònia africana. I hi va morir. Jove, alcoholitzat i envoltat de «negretes», que deia ell. L'avi Roberto va deixar un fill —el pare de l'Otávio—, una trentena de pisos a Lisboa, un parell de finques a Sintra i una caseta de pescadors a Nazaré, un petit poble de la costa central de Portugal. Quan es va morir el seu pare, l'Otávio es va haver de repartir aquest patrimoni amb la seva germana petita, una de les dissenyadores de moda més reconegudes del país. Gràcies a aquesta herència, l'Otávio havia viscut sempre de renda.

—Vine, Max.

L'Otávio el va agafar per l'espatlla i se'l va endur fins a la rebotiga.